

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙ ΤΙΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΕΤΕΣ ΜΑΣ

Γεμίζουν οι πλατείες πολλών Πόλεων, στην Χώρα μας και αλλαχού, με κάθε ηλικίας και εθνικότητας πολίτες με μια φωνή έκκλησης για «**αξιοπρέπεια**». Συγκινητικό, αν μη τι άλλο, το θέαμα! Ένα πηγαίο συναίσθημα και ένα αίτημα! Πώς να ξεδιαλύνει κανείς που βρίσκεται το δίκαιο και που το άδικο αρχίζει! Έχει, άραγε, νόημα στην εποχή μας η λέξη **αξιοπρέπεια**! Μπορεί από μόνη της ως αίτημα να αποφέρει ουσιαστικό αποτέλεσμα! Ή μήπως πρέπει να συνεξετασθεί και με άλλες παραμέτρους; **Δεν πρέπει να λησμονούμε ότι ο κάθε άνθρωπος είναι δια βίου άρρηκτα συνδεδεμένος σε μεγάλο βαθμό με τις παιδικές παραστάσεις που έζησε μέσα στην οικογένειά του.**

Βασικές αρετές: Αυτοεκτίμηση[self-esteem]: Είναι: «Η προσωπική κρίση της αξίας του ατόμου, η οποία εκφράζεται με τις στάσεις που αναπτύσσει απέναντι στον εαυτό του»(Coopersmith). **Είναι η ικανότητα [αρετή] να δίνει κάποιος αξία στον εαυτό του και να τον μεταχειρίζεται με αξιοπρέπεια, αλήθεια και αγάπη.** Συνώνυμες έννοιες: αυτο-ιδέα(self-concept), **αυτοεικόνα** (self-image), **αυτοαποδοχή** (self-acceptance), αυτοπεποίθηση κοκ.

Η **αυτοεκτίμηση είναι πηγή ενέργειας.** Ένας **συσσωρευτής ψυχικής ενέργειας** Όταν εκτιμώ εαυτό μου έχω μεγαλύτερες πιθανότητες **να αντιμετωπίσω τη ζωή με ειλικρίνεια και δύναμη.** Όταν θεωρώ τον εαυτό μου υποτιμητικά νιώθω, ως **θύμα.** Θεωρώ τους άλλους υπεύθυνους για τις πράξεις μου. **Αισθάνομαι δυσπιστία και απομόνωση, που προκαλούν κατάπτωση.**

Η **υψηλή αυτοεκτίμηση** δεν πρέπει να συγγέται με τον **εγωισμό**, που αποτελεί κακή μορφή «ανωτερότητας». **Η αυτοεκτίμηση είναι η αναγνώριση της αξίας του εαυτού μας.** Το μόνο αντίδοτο στο φόβο της **απόρριψης.** Εντάσσεται στα γνωρίσματα που μοναδικά ανήκουν στον άνθρωπο και του προσδίδουν την **ανθρωπινότητα.** Οι ψυχολόγοι μάς διαβεβαιώνουν ότι η **αυτοεκτίμηση** (θετική ή αρνητική) δεν είναι έμφυτη στο άτομο, αλλά **είναι αποτέλεσμα της ποιότητας των εμπειριών του και της αλληλεπίδρασης** με το ψυχολογικό και κοινωνικό περιβάλλον του.

Αυτοεκτίμηση, έστω και ελλιπής, εμφανίζεται από τα πρώτα χρόνια της ζωής και κρυσταλλώνεται σταδιακά. **Το οικογενειακό περιβάλλον είναι ο πιο σπουδαίος παράγοντας,** αλλά το σχολείο και η κοινωνική νοοτροπία τελικά ασκούν τεράστια επιρροή. **Επιβεβαιώνεται η θεωρία του αυτοκαθρεπτιζόμενου εαυτού(looking-glass self) σύμφωνα με την οποία τα συναισθήματα, που τρέφει το άτομο για τον εαυτό του αντανακλούν τα συναισθήματα των άλλων προς αυτό.**

Η **αύξηση της αυτοεκτίμησης** είναι δυνατή ανεξάρτητα από την ηλικία και εδράζεται στην **αυτογνωσία, τον αυτοέλεγχο και την αυτοπειθαρχία.**

Όσο πιο πολύ εκτιμάει κανείς τον εαυτό του, τόσο πιο λίγα απαιτεί από τους άλλους. Όσο πιο λίγα απαιτεί, τόσο περισσότερο τους εμπιστεύεται. Όσο πιο πολύ εμπιστεύεται τον εαυτό του και τους άλλους, τόσο πολύ ευκολότερα τους αγαπάει και λιγότερο τους φοβάται. Τόσο πιο πολλά οικοδομεί μαζί τους. Τόσο πιο πολύ τους γνωρίζει. Τόσο πιο στέρεοι είναι δεσμοί και οι γέφυρες ανάμεσα σε αυτόν και τους άλλους. Τόσο υγιής Κοινωνία δομείται....

Σήμερα κάτω από έναν **ανελέητο βομβαρδισμό ανεξέλεγκτων πληροφοριών,** με εύθραυστους **οικογενειακούς δεσμούς,** με αμβλυμμένες τις **κλασσικές αξίες** και με **άκριτη «ισότητα»** που οδηγεί σε **γενική ισοπέδωση** η υψηλή αυτοεκτίμηση καθίσταται μάλλον **ουτοπία.** Στην καλύτερη περίπτωση να αναπτυχθεί ένας **εγωισμός,** που απέχει πολύ από την **υψηλή αυτοεκτίμηση,** από την οποία αναδύεται η ευσταθής **αυτοπεποίθηση.**

Αξιοπρέπεια: Είναι «ο τρόπος ζωής, κατά τον οποίο σέβεται κανείς τον εαυτό του, δεν τον ταπεινώνει, ώστε να κερδίζει τον σεβασμό των άλλων. Δεν πέφτει σε μικρότητες. **Η υπερηφάνεια με ευγένεια ήθους.** Στην Αρχαία Ελλάδα δεν υπάρχει ακριβές αντίστοιχο της ρωμαϊκής έννοιας **αξιοπρέπεια (dignitas).** Μια πολιτική έννοια με ουσιαστικά την ευγενή καταγωγή, το δημόσιο λειτουργήμα και την κοινωνική προσφορά.

Ένας βαθμός **ιερότητας** την συγκαθόριζε την αξιοπρέπεια και το κύρος του Ρωμαίου αξιωματούχου, ως **πρόσωπο.** Όχι μόνον **προνόμιο, αλλά δεσμευτική επιταγή για αυτοπειθαρχία και γενναιοδωρία. Μια αίσθηση ανωτερότητας, «υψηλό φρόνημα». Μεγαλοψυχία.** Η αξιοπρέπεια δεν έρχεται σε αντίθεση προς την ανθρωπιά, αλλά την εμπεριέχει.

Ο Κικέρων θεωρεί την **αυτογνωσία, ως γνώση του προορισμού του ανθρώπου, βασική προϋπόθεση για την πραγμάτωση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.**

Θεολογικά ο άνθρωπος θεωρήθηκε, ως εάν εικόνα του Θεού, καθόσον ως πνευματικό ον αποπνέει την **αξιοπρέπεια του Δημιουργού του**. Βασίζεται στην ελεύθερη βούλησή του(αυτεξούσιο) ως προσώπου, που έχει την ιδιαίτερη δεκτικότητα του θείου. Έτσι η **αξιοπρέπεια καθίσταται αθάνατη**, καθόσον ως ουσία βασίζεται στην **αιώνια τάξη**, ανεξάρτητα από τον πεπερασμένο φορέα.

Σταδιακά, άρχισε να διακρίνεται η αξιοπρέπεια σε δυο μορφές αξίας: **στην ηθική που απονέμεται σε εκείνον, που εκπληρώνει «τις υποχρεώσεις του ανθρώπου ως Άνθρωπος» και στην «τιμητική κοινωνική θέση, που χορηγείται λόγω εξαιρετικής προσφοράς»**. Η αναγέννηση και η μεταρρύθμιση εξυμνούν την ομορφιά αυτού του Κόσμου και θεωρούν τον άνθρωπο ως ένα εξίσου όμορφο ον. Η **ανθρώπινη αξιοπρέπεια δεν βλάπτεται από την ευτέλεια της καταγωγής**. Οι άνθρωποι δεν είναι δούλοι, αλλά ζηλωτές της φύσης. Η **θέση του ανθρώπου, ως στέμματος της δημιουργίας, εξασφαλίζει την ανταμοιβή για την αρετή του με τη θεία χάρη**.

Παρά την ρητή αναφορά της έννοιας της αξιοπρέπειας στο προοίμιο της Χάρτας των Ηνωμένων Εθνών [26-06-1945] και στη «Γενική διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου» (10 Δεκ 1948) η **καθολική αναγνώριση της αξιοπρέπειας του ανθρώπου δεν κατάφερε να αποκτήσει σημαντική δεσμευτικότητα**. Μέσα στο κλίμα της μαζικής κοινωνίας και της εμπορευματοποίησης των πάντων, που επικρατεί τις τελευταίες δεκαετίες η έκφραση «ανθρώπινη αξιοπρέπεια» έχει καταστεί μάλλον ένας κενός τόπος μεταξύ πολλών άλλων.

Το Φιλότιμο[philótimo]: Η έντονη συναίσθηση της τιμής. Η ενσυνείδητη προσπάθεια για ανταπόκριση στο καθήκον. Συσχετίζεται με την γενναιότητα, τη τιμιότητα, την ευθύτητα, την ευθιξία, τη μεγαλοψυχία, την άμιλλα και την ελληνική λεβεντιά. Έχει ονομασθεί **Ελληνικό Φιλότιμο**, καθόσον είναι ιδιάζουσα έννοια του ελληνικού τρόπου σκέψεως και αντίδρασης.

Είναι αρετή και συνιστά την κινητήρια δύναμη για επιτεύγματα που εγγίζουν την έννοια του θαύματος. Στο ελληνικό φιλότιμο αποδίδονται όλα τα κατορθώματα της φυλής μας και η διαρκής παρουσία- προσφορά της στην Ιστορία της Ανθρωπότητας.

Τις τελευταίες δεκαετίες φαίνεται ότι αμβλύθηκε σημαντικά η έννοια **Ελληνικό Φιλότιμο**, γιατί ο εξωτερικός κίνδυνος, που μας ενώνει δεν είναι τόσο ορατός και **πλημμυρίσαμε από την ατομική ευδαιμονία!**

Οι τρεις παραπάνω έννοιες συνιστούν η καθεμιά της μια **διακριτή αρετή**. Αναδύονται από τη σύνθεση των ρυθμιστικών αξιών της **αλήθειας**, του **κάλλους** και του **αγαθού**. Ήτοι έχουν **ρεαλιστικό, αισθητικό και ηθικό χαρακτήρα**. Είναι **τρίδυμες αρετές** με μόνη διαφορά μεταξύ τους την εκάστοτε αναλογία και προτεραιότητα των συνιστωσών αξιών. Στην **αξιοπρέπεια** κυριαρχεί η **ρεαλιστική αντικειμενικότητα**, στην **αυτοεκτίμηση** η **εσωτερική αρμονία** και στο **φιλότιμο** η **ηθική στάση**.

Και οι τρεις άπτονται της **αξίας της ιερότητας**, καθόσον αναφέρονται στον άνθρωπο ως **πρόσωπο-υπέρτατη αξία**. Από την αρμονική τους σύνθεση αναδύεται το ευγενές **πείσμα**. Μια δυναμική αρετή, που ανήκει αυθεντικά στην **ιερότητα**, ως **κρυσταλλωμένη πεποίθηση με ισχυρό ρίζωμα στο καταπίστευμα των προγόνων μας και την ιερά παράδοσή μας**.

Όταν συνδυασθούν αρμονικά οι αρετές της **αξιοπρέπειας**, της **αυτοεκτίμησης** και του **ελληνικού φιλότιμου** συγχωνεύονται οι ορίζοντες εφαρμογής τους, οπότε αναδύεται καινούργια δύναμη δράσεως το **πανίσχυρο θετικό πείσμα**. Με αυτό το **πείσμα**, που εδράζεται σε στέρεα και υγιή θεμέλια των τριδύμων αρετών, ο Έλληνας **πάλεψε σε όλους τους αγώνες του**. Με το **ευγενές πείσμα γίνεται άλλος άνθρωπος**. Το **μυαλό του ξελαμπικάρει και βλέπει την πραγματικότητα, όπως είναι και όχι όπως θα ήθελε να είναι**. Η καρδιά του **πλημμυρίζει με αγνό παλμό**.

Αναγνωρίζει τα **λάθη** του και **διδάσκεται από αυτά**. Αποδέχεται τις **ενοχές** του και τις συνέπειες τους και δεν τις αποδίδει στους άλλους και στον ...Εωσφόρο. Πνίγει τη μουρμούρα και βρίσκει το χαμόγελό του. Τότε θεωρεί τον εαυτό του **άξιο να αναλάβει τις ευθύνες του**. Αξιοποιεί τις **δυνάμεις του...** Συγχωνεύει τις **αντιδικίες και στραγγαλίζει τη διχostasία και τη διχόνοια**. Συνειδητοποιεί, ότι το ατομικό όφελος είναι συνάρτηση εκείνου του διπλανού του, γι' αυτό **τοποθετεί το δικό του συμφέρον κάτω από το εθνικό**.

Εγκαταλείπει τον καφερέ και αρπάζει με θάρρος και αυτοπεποίθηση τα όπλα της ζωής και του αγώνα προόδου. Με τα δικά του χέρια οργώνει τα ευλογημένα **χώματα της Γης των Πατέρων** του και παράγει **ασύγκριτα προϊόντα**.

Σταματάει τις «καταλήψεις» και ανοίγει τα Σχολεία και τα Πανεπιστήμια για σπουδές και για μάθηση. **Η οξυνοιά του κατεβάζει νέες ιδέες προόδου και ανάπτυξης.** Καθαρίζει τις μοναδικές στον Κόσμο ακτές της θάλασσας της Πατρίδας του.

Σχεδιάζει και χτίζει μια νέα Χώρα. Ρυθμίζει, χωρίς υποδείξεις ξένων, όσα απαιτούνται για μια εύρυθμη Κοινωνία. **Δημιουργεί μια Πατρίδα σύγχρονη, η οποία ως εφάμιλλη μπορεί να συνεργάζεται αρμονικά στο σημερινό Παγκόσμιο γίγνεσθαι.**

Εφαρμόζει τους Νόμους της Πολιτείας, γιατί έχει ξεκαθαρίζει στο μυαλό του ότι οι νόμοι περιορίζουν στο βαθμό που απαιτεί η αρμονική συνύπαρξη το ύπατο αγαθό, την ατομική του ελευθερία. Αντίθετα η βία της αναρχίας τη θανατώνει.

Με αυτά τα συναισθήματα, τις σκέψεις και τα πιστεύω συνεργάζεται με τον συμπατριώτη του και δεν τον καταπολεμάει. Τον αμιλλάται. Με αυτό τον ψυχικό παλμό κατόρθωσε η φυλή μας, τα όσα μοναδικά έχει πετύχει. Και είναι τότε, που οι Ξένοι νιώθουν θαυμασμό και όχι οικτιρμό. Τότε υμνούν τα επιτεύγματα και προστρέχουν ως φιλέλληνες. Έτσι ακριβώς έγινε σε όλους τους αγώνες του Έθνους μας. Έτσι γράφηκε η Ένδοξη Ελληνική Ιστορία, από την αρχαιότητα έως την Παλιγγενεσία του 1821 και το Έπος της γενιάς του 1940.

Είμαστε απόλυτα πεπεισμένοι, το παράδειγμα των προγόνων μάς το διδάσκει: **Ενωμένοι πετυχαίνουμε θαύματα. Η διχοστασία μας καταστρέφει.** Το γνωρίζουμε καλά, αλλά ο κακός εαυτός μας δεν μας αφήνει να το παραδεχτούμε. Φταίει μόνον η ιδιοσυγκρασία της φυλής μας ! Ίσως. Δεν θέλουμε να το πιστέψουμε. **Πιστεύουμε, ότι πιο πολύ φταίει η λαθεμένη κουλτούρα μας. Ένα μίγμα άκρατου ατομικισμού και προσωπικής ευδαιμονίας, που συνιστούν ουσιαστικά ένα είδος μηδενισμού, που καταλύει κάθε κοινωνικό δεσμό. Δεν νιώθουμε, πια, ότι ανήκουμε σε ένα σύνολο, στο οποίο θα θέλαμε να ζήσουμε και εκείνο να μας φροντίζει.** Ζητάμε από τους άλλους να μας δώσουν ό,τι και εμείς ακόμη δεν είμαστε σίγουροι ότι το αξίζουμε.

Την αξιοπρέπεια εμείς τη διασφαλίζουμε με τη στάση μας και δεν μας τη χαρίζει κανένας, όταν δεν πείθουμε ότι την αξίζουμε. Δεν απομένει παρά να αναπτύξουμε την προσωπική μας, αλλά και την εθνική μας αυθεντική υψηλή αυτοεκτίμηση. Να πιστέψουμε στον εαυτό μας με ειλικρίνεια και με ρεαλιστική βάση. **Να τον αγαπήσουμε. Να τον φροντίσουμε όπως το αξίζει.**

Να αναπτύξουμε το Ελληνικό Φιλότιμο. Τότε θα αναδυθεί σίγουρα το ευγενές πείσμα δράσεως. **Με αυτά τα νάματα να εμπνεύσουμε τα παιδιά μας. Και τότε το Εθνικό, με το οποίο είναι συνυφασμένο και το προσωπικό, καλό, όπως και η αξιοπρέπεια μας είναι απόλυτα εξασφαλισμένα.**

Όλα τούτα, όμως, είναι εύγευστοι καρποί της ολιστικής καλλιέργειας και ανάπτυξης της ανθρώπινης προσωπικότητας, που θεμελιώνεται μέσα στην Οικογένεια. Η ανθρωπινότητα του ελεύθερου ανθρώπου ως όλον. Είναι έργο, σκοπός και επίτευγμα της Παιδείας μας που ονομάζουμε **Ολιστική Παιδεία.** Κοντολογίς της **Παιδαγωγίας** και της **Ανδραγωγίας.**

Το οφείλουμε, θαρρούμε, στην Πατρίδα και τα παιδιά μας να ασχοληθούμε όλοι μας μεθοδευμένα με επιμέλεια και φιλότιμο με αυτού του είδους την ευρύτατη Παιδεία.

Πρέπει και μπορούμε να αρχίσουμε με πείσμα. Συνιστά στοίχημα ζωής. Ποτέ δεν είναι αργά.

Δημήτρης Μπάκας
03 Νοε. 2023